

Sygn. akt IV CSK 394/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie ze skargi M. W.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem
Sądu Powiatowego w W.

z dnia 27 kwietnia 1964 r., sygn. akt II Ns (...)

w sprawie z wniosku M. W.

przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Starosty W., Ministra Rozwoju

i Finansów - obecnie Ministra Finansów, B. R., P. W., C. B., P. W., L. U., A. S., M.
C., G. W., J. S., A. M., M. D., Gminy W.

oraz A. B. i D. R. - i jako następców prawnych B. B.,

o przejęcie na własność państwa nieruchomości,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 października 2020 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania Skarbu Państwa - Ministra Rozwoju i
Finansów - obecnie Ministra Finansów

od postanowienia Sądu Okręgowego w G.

z dnia 8 listopada 2017 r., sygn. akt III Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 1964 r., sygn. akt Ns II (...), Sąd Powiatowy w W. nadał klauzulę wykonalności tytułowi wykonawczemu w postaci wykazu zaległości wystawionemu przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydział Finansowy w W. z dnia 27 marca 1964 r. Nr (...) co do kwoty 359.384,15 zł. Jednocześnie postanowił przejąć na własność Państwa część nieruchomości B., obejmującą parcelę Nr (...), o powierzchni 26,739 ha przedstawioną na mapce katastralnej z opisem nieruchomości o wartości 359.384,15 zł i orzekł o kosztach postępowania.

W dniu 30 listopada 2008 r. M. W. wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonym opisanym postanowieniem, żądając jego zmiany i oddalenia wniosku Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydział Finansowy w W..

Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 23 września 2016 r., sygn. akt I Ns (...), oddalił tę skargę i orzekł o kosztach postępowania. Rozważając kwestię zachowania terminu do wniesienia skargi wskazał, że skarżący dowiedział się o przesłankach wznowienia postępowania z relacji brata P. W. oraz dokumentów uzyskanych w dniu 4 sierpnia 2008 r. i 17 września 2008 r. z Archiwum Państwowego w G. Oddział w G.; dopiero z tą chwilą uzyskał możliwość zweryfikowania, czy istotnie A. W. został wezwany do udziału w postępowaniu w sprawie II Ns (...). W ocenie Sądu Rejonowego, skarga została wniesiona w terminie przewidzianym w art. 407 ust. 1 k.p.c. w związku z art. 524 ust. 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 8 listopada 2017 r. zmienił powyższe postanowienie w punkcie I w ten sposób, że zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 kwietnia 1964 r., sygn. akt II Ns (...) i wniosek oddalił, przejmując koszty postępowania na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w W. oraz orzekł o kosztach postępowania wznowieniowego.

Sąd Okręgowy przyjął za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji dotyczące dopuszczalności skargi o wznowienie i zachowania terminu do jej wniesienia. Wskazał, że podstawę wznowienia stanowi nieważność postępowania

wynikająca z pozbawienia strony możliwości działania. Nieważność ta miała charakter pierwotny w zakresie, w jakim poprzednicy prawni M. W. nie brali udziału w postępowaniu zakończonym postanowieniem z 27 kwietnia 1964 r. Okoliczność ta - wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego - nie stanowi wystarczającej podstawy uchylecia zaskarżonego postanowienia i oddalenia (odrzućenia) wniosku; powoduje natomiast konieczność rozpoznania sprawy na nowo w całości i powtórzenia czynności przy zapewnieniu uczestnikom tego postępowania możliwości obrony swoich praw.

W skardze kasacyjnej - opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. - uczestnik Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Finansów zarzucił naruszenie art. 524 § 2 k.p.c. w związku z art. 407 § 1 k.p.c., art. 524 § 2 k.p.c. w związku z art. 401 pkt 2 k.p.c.

Powołując się na tak ujętą podstawę kasacyjną skarżący wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania, w tym postępowania kasacyjnego.

Uczestnik postępowania Gmina W. wniósł o uwzględnienie skargi kasacyjnej w całości oraz orzeczenie o kosztach postępowania.

M. W. wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej oraz orzeczenie o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 524 § 1 k.p.c., uczestnik postępowania może żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, jednakże wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne, jeżeli postanowienie kończące postępowanie może być zmienione lub uchylone. Według zaś § 2 tego artykułu, zainteresowany, który nie był uczestnikiem postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, może żądać wznowienia postępowania, jeżeli

postanowienie to narusza jego prawa; w takim wypadku stosuje się przepisy o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia możliwości działania.

Można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania (art. 401 pkt 2 k.p.c.).

Skarżący M. W. upatrywał podstawy wznowienia postępowania w nieważności postępowania z powodu pozbawienia go możliwości działania. Wskazał, że wiedzę co do tego, iż spadkobiercy J. i M. małżonków W. nie zostali zawiadomieni o wszczęciu pierwotnego postępowania oraz o terminie rozprawy powziął pomiędzy 4 marca 2008 r. a 17 września 2008 r., w wyniku pozyskania odpisów dokumentów z Archiwum Państwowego.

Sądy obu instancji uznały, że termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania został zachowany, gdyż skarżący powziął wiedzę o istnieniu podstaw wznowieniowych z chwilą uzyskania odpisów dokumentów z akt sprawy Ns II (...). Ocena ta - jak trafnie zarzucił skarżący - nie mogła zostać zaaprobowana.

Z art. 407 § 1 k.p.c. wynika jednoznacznie, że w sytuacji, w której podstawą wznowienia jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji trzymiesięczny termin do wniesienia skargi należy liczyć od dnia, w którym o wyroku dowiedziała się strona, jej organ lub przedstawiciel ustawowy. W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że termin, o którym mowa w art. 407 § 1 k.p.c., biegnie od "dowiedzenia się o wyroku", a nie od "dowiedzenia się o treści wyroku". Wystarczające jest zatem, aby strona dowiedziała się o wydaniu wyroku, nie jest natomiast konieczne, aby dowiedziała się o jego treści, a tym bardziej o treści jego uzasadnienia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 645/98, nie publ., z dnia 6 stycznia 2006 r., III PZ 12/05, OSNP 2006, nr 23-24, poz. 362, z dnia 23 listopada 2007 r., IV CZ 90/07, nie publ., z dnia 11 maja 2012 r., II CZ 8/12, nie publ., z dnia 15 października 2014 r., V CZ 66/14, nie publ.; z dnia 5 grudnia 2014 r., III CSK 332/13, nie publ., z dnia 25 maja 2017 r., II CZ 19/07, nie publ., z dnia 24 sierpnia 2017 r., III CZ 21/17, nie publ.).

Mając na uwadze treść art. 407 § 1 k.p.c. należy podzielić zarzut skarżącego, że termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania w niniejszej sprawie należy liczyć od chwili dowiedzenia się przez zainteresowanego lub jego poprzednika prawnego o wydaniu postanowienia co do istoty sprawy, a nie - jak przyjęły Sądy obu instancji - od daty powzięcia wiedzy o istnieniu podstaw wznowienia.

Trzeba podkreślić, że uzyskanie odpisów bliżej nieokreślonych dokumentów zgromadzonych w konkretnym postępowaniu nie stanowi wystarczającej podstawy do oceny zachowania terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Ich udostępnienie w celach informacyjnych na podstawie art. 9 § 1 k.p.c. realizuje zasadę jawności postępowania cywilnego i nie może być utożsamiane z czynnością sądową skutkującą możliwością podjęcia przez stronę czynności polegającej na wniesieniu skargi o wznowienie postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2012 r., II CZ 8/12, nie publ.).

Sąd Okręgowy, dokonując oceny dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania, wyszedł z odmiennego - wadliwego - założenia, co nie pozwoliło skutecznie odeprzeć zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw